

KERKORAAL

KERKORAAL

Verschijnt 4 keer per jaar
Jaargang 4 - februari 1979

Contactorgaan van de "Amici Cantus Gregoriani".
Tijdschrift voor Gregoriaans.

Redactie: Marie-Louise Egbers, Ger Koppenens, Jos Leenen,
Rens van de Laar, Silvère van Lieshout, Leo de Bruijn,
Jozef van Ommeren.

Redactie en administratie: Havenweg 2, 5735 SH Aarle-Rixtel
Tel. 04928-1512

Abonnement f 25,== per jaar overmaken op: AMRO-Bank Helmond
Rek.nr.: 42.06.65.323 Bankgiro 1111294 t.n.v. L.v.d.Laar.

Druk: Drukkerij Aarle-Rixtel B.V. te Aarle-Rixtel.

-0-

De "Amici Cantus Gregoriani" is een kring van mensen die zich verbonden weet met het Gregoriaans en door een jaarlijks terugkerende financiële bijdrage de verschijning van dit tijdschrift alsmede andere op het Gregoriaans gerichte activiteiten mogelijk maakt.

Inlichtingen op het redactieadres.

INHOUD

VAN DE REDAKTIE,	1
TOELICHTING BIJ DE OMSLAG,	1
HET NIEUWE GRADUALE ROMANUM, Silvère van Lieshout.	2- 5
ONDERSCHEIDING "CANTATE DOMINO", Theo Bastiaans...	6- 9
INFORMATIE-AVOND A.C.G., Rens v.d. Laar.....	10-14
IN GESPREK MET THEO DRIESSEN III, Jan van Lieshout	15-17
MEDEDELINGEN,	18-19

VAN DE REDAKTIE

In het nieuwe jaar kunt u van "Kerkoraal" weer kleine en minder kleine weetjes verwachten, terwijl ook de praktische kant van het Gregoriaans veel aandacht zal krijgen.

Als opening treft u dan ook aan een praktische uitleg van het nieuwe "Graduale Romanum" (1974). Verder een verslag van de informatieavond te Helmond; de uitreiking van de onderscheiding "Cantate Domino" en een vervolg van "In gesprek met Theo Driessen".

Vanaf 1 januari 1979 is het bestuur van de "Amici Cantus Gregoriani" uitgebreid met zuster Marie-Louise Egbers uit Dorst. Wij hopen dat zij naar "Kerkoraal", en dus naar u toe, extra impulsen zal kunnen geven.

TOELICHTING BIJ DE OMSLAG

De gedaanteverandering van Christus op de berg Thabor. De afbeelding dateert uit de XIIIe eeuw en is afkomstig van de Abdij van Cluny.

HET NIEUWE GRADUALE ROMANUM

Een goed overzicht geven van het Nieuwe Graduale Romanum (NGR) van 1974 is geen eenvoudige opgave. Een handboek als zo'n Graduale toch is, daar groei je al werkende meestal wel in. Telkens kom je nieuwe dingen tegen. Ik hoop dat hetgeen volgt voor u een aanzet mag zijn om u sneller te kunnen oriënteren in dit betrekkelijk nieuw liturgisch handboek.

De grote indeling is gemakkelijk terug te vinden in het boek door speciale bladzijden die aan de afdelingen vooraf gaan.

- 1) "Praenotanda"
- 2) "Proprium de Tempore" (blz. 13)
- 3) "Communia"
- 4) "Proprium de Sanctis"
- 5) "Missae Rituales ad diversa et votivae"
- 6) "Liturgia Defunctorum"
- 7) "Cantus in ordine missae occurrentes"
- 8) "Appendix"
- 9) "Missae Propriae ordinis Sancti Benedicti"
- 10) "Indices"

Het wemelt van de Latijnse termen. Wellicht voor sommigen al duidelijk wil ik toch elk onderdeel apart belichten om zo ook aandacht te kunnen besteden aan details.

Een uitzondering hierop vormen de "Praenotanda", omdat deze inleiding op het NGR eerder al volledig verscheen in het "Gregoriusblad" ¹⁾ en bovendien nu nog verkrijgbaar is bij de abdij "St. Benedictusberg" te Vaals.

"Proprium de Tempore"

Dit "Tijdeigen" begint op blz. 13 en loopt tot blz. 393. Hier treft u de tijd aan van Advent, Kerst, Vasten, Goede Week, Pasen, Pinksteren en de tijd "door het jaar", zoals nu de gewone zondagen worden genoemd (vroeger: zondagen na Pinksteren).

Aangezien bij de vernieuwing van de liturgie de lezingen

aanzienlijk zijn uitgebreid, werd een verdeling over meer jaren noodzakelijk. Er is een cyclus van drie jaren ingevoerd: jaar A, jaar B, jaar C. In vele gevallen verschillen alle lezingen van een bepaalde zondag met de andere jaren van de cyclus. Soms zijn voor de drie jaren de lezingen identiek. Dit laatste vaak op hoogfeesten.

Wie niet precies weet waar hij moet zoeken welk jaar het is A, B of C, kan dit vinden in het "Directorium" ²⁾.

Het gevolg was dat het Gregoriaanse repertoire moest worden aangepast. Daardoor komen in het NGR veel verwijzingen voor. Waar nodig is een ander gezang als mogelijkheid aangegeven. Dit gezang is dan zeer nauw afgestemd op de lezingen.

Treft u aan: Dominicae Anno C: Beatus servus, 491, dan betekent dat dat u er verstandig aan doet om in jaar C op de zondag in dit geval de comm. Beatus servus te zingen, in plaats van de daar afgedrukte comm. Panis quem ³⁾.

De aanduiding Anno I, II of III duidt op weekdays jaar A, B of C. Telkens wordt voor weekdays het woord "feria" gebruikt. Feria 1 wordt dan maandag, feria 2, dinsdag, etc. Na feria 5, voor de vrijdag, volgt sabbato voor de zaterdag.

Ook komt voor dat in een bepaald jaar van de cyclus meer gezangen of psalmen (Ps.) worden aangegeven. Meestal vindt u dan het woord: "vel" (of) ⁴⁾.

Op blz. 257 begint de tijd door het jaar, aangegeven in weken: hebdomada prima betekent eerste week. De tijd door het jaar begint na 1 januari. Deze zondagen worden niet gevierd als op die dag feesten als b.v. Driekoningen worden gevierd. Achter deze zondagen door het jaar, 33 in getal, staan enkele feesten die meestal hun vaste plaats hebben in het Kerkelijk Jaar zoals Drievuldigheidszondag, Sacramentsdag, Heilig Hart, Christus Koning.

"Communia."

Het "Gemeenschappelijke" bevat missen van Heiligen, martelaren, geestelijke leiders en de kerkwijding. Telkens is ernaar gestreefd om meerkeuze⁵⁾ mogelijk te maken aangegeven door Romeinse cijfers

Omdat deze missen in alle tijden van het Kerkelijk Jaar kunnen voorkomen ziet men meestal aan het einde van een gezang staan: "T.P." met daarachter een alleluia. Dit wil zeggen dat in de Paastijd (Tempore Paschali) deze alleluia gezongen dient te worden.

Waar deze niet staat afgedrukt kunt u zelf deze aanvulling voor de paastijd vinden op de bladzijden 825 t/m 827.

"Proprium de Sanctis"

Dit bevat het "Eigen van de Heiligen" ofwel de heiligen die op bepaalde dagen worden gevierd. Ook deze indeling begint in de maand januari.

"Missae rituales ad diversa et votivae".

Missen bij verschillende kerkelijke riten. Vooral interessant zijn de nieuwe mogelijkheden voor de huwelijksmis⁶⁾.

Bij de "diversen" komt u missen tegen voor de Heilige Kerk, voor andere wereldse zaken als vrede en gerechtigheid, tijden van oorlog, etc., waarna de votiefmissen.

"Liturgia Defunctorum".

De "Liturgie v.d. overledenen" is zeer uitgebreid. Zij begint op blz. 667 en gaat tot blz. 704. Ook hier zijn meer mogelijkheden dan voorheen.

Omwille van de herkenbaarheid voor de gelovigen en de zangers, is het aan te bevelen zoveel mogelijk de "normale" gezangen te nemen. Een duidelijke aanwinst is hier de toevoeging van een Alleluia met vers⁷⁾.

Ook dient u te letten op de verandering van de Agnus Dei.⁸⁾

"Cantus in ordine missae occurrentes".

Dit gedeelte bevat het ordinarium of vaste gezangen.

Enkele opmerkingen zijn misschien nodig.

- Het "Kyrie" wordt voortaan slechts twee keer gezongen. Dus wordt nu de volgorde: Kyrie(koor) Kyrie(volk) Christe(koor) Christe(volk) Kyrie(koor) Kyrie(samen).
- Het "Gloria" kan als dat nodig is worden ingezet door een zanger.

Vanaf blz. 798 zijn de vaste acclamaties opgenomen, die een Latijnse Liturgieviering tot een gave eenheid maken.

Na het aanhangsel op blz. 829 volgt dan nog een gedeelte met speciale vieringen voor de Benedictijnen.

Ik zou tot slot nog eens willen vermelden dat bovenstaand overzicht alleen zin heeft als u het boek werkelijk hanteert. Pas dan zult u merken dat de verwijzingen veelvuldig zijn. Maar misschien is het opzet geweest u blijft zo flexibel.

1) Gepubliceerd in twee delen:

deel I "Gregoriusblad", 1974, nummer 4, blz. 144-145

deel II "Gregoriusblad", 1972, nummer 5, blz. 217-220.

2) "Directorium voor de Nederlandse Kerkprovincie" uitgegeven door de Nationale Raad voor Liturgie.

Besteladres: Administratie v.h. Directorium

Postbus 13049

3507 LA Utrecht.

3) NGR, Tempus per annum, 323 Hebdomada XIX.

4) zie NGR, Hebdomada V, 225.

5) zie NGR, Commune Dedicacionis ecclesiae, 399.

6) zie NGR, Missae Rituales, 645 IV, Pro Sponsis.

7) In vroeger tijden (+ 1000) werd in de uitvaartmis vaak een alleluia voor en na de gezangen gezongen, om de verrijzenisgedachte extra te benadrukken.

8) De vaste gezangen van de uitvaartmis zijn ondergebracht bij Missa XVIII blz. 767. Dit houdt in dat de tekst "dona eis requiem" is veranderd in "miserere nobis" 2x en "dona nobis pacem" en "sempiternam" is komen te vervallen.

ONDERSCHEIDING "CANTATE DOMINO"

Het bestuur van de "Amici Cantus Gregoriani" heeft eind 1978 besloten een onderscheiding in te stellen voor mensen die zich uitzonderlijk verdienstelijk gemaakt hebben op het gebied van het Gregoriaans.

De onderscheiding "Cantate Domino" bestaat uit een oorkonde, zoals hieronder afgedrukt en een draagspeld. De draagspeld bestaat uit de letter "C", de eerste letter van het woord "Cantate". De vijfde zondag na Pasen kent de Introitus "Cantate Domino, canticum novum", zingt voor de Heer een nieuw lied. Hieraan is de naam van de onderscheiding ontleend. Het zingen van Gregoriaans heeft immers altijd, bewust of onbewust te maken met eerbetoon aan God.

De „Amici Cantus Gregoriani” heeft besloten om

**de onderscheiding „Cantate Domino” uit te reiken
vanwege zijn bijzondere inzet voor het Gregoriaans**

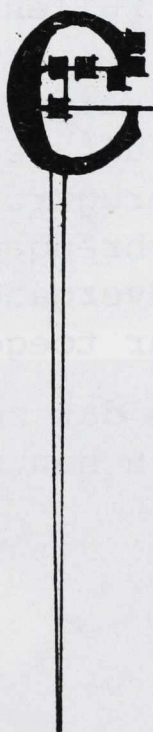
Helmond, 13 jan. 1979

Namens het bestuur

84. M. A. P. H. K. -

Bij de instelling van de onderscheiding is ook bewust gedacht aan mensen die zich niet verdienstelijk maken door de zang, maar door bijvoorbeeld organisatorisch werk of wetenschappelijk onderzoek op het gebied van het Gregoriaans. Juist in een tijd waarin het Gregoriaans tussen allerlei andere muzikale liturgische vormen haar tijdloosheid weer moet bewijzen, is het misschien goed de dragers van dit kultuurgoed, zonder onderscheid des persoons extra in het voetlicht te plaatsen. Niet alleen omdat het tot persoonlijke eer strekt om onderscheiden te worden, maar omdat daarmee voor anderen duidelijk wordt dat er een grote waarde ligt in dit erfdeel van de Kerk.

Door deze onderscheiding wil de "Amici Cantus Gregoriani" daaraan uiting geven.

Tijdens de informatie-avond over het gregoriaans, welke door de "Amici Cantus Gregoriani", op zaterdag 13 januari werd gehouden, zijn drie leden van ons koor, het St.Jozefkoor, onderscheiden met de draagspeld en oorkonde "Cantate Domino".

Na Frans v.d. Leur kunnen in de rij van mensen die zich jarenlang ingezet hebben voor het Gregoriaans, parochie-gemeenschap en St.Jozefkoor, de namen gezet worden van:

Jan van Sas, al zo'n 43 jaar lid van ons koor, waarvan vele jaren als bestuurslid; is al eens onderscheiden met de pauselijke onderscheiding "Pro Ecclesia Pontifice", welke hem werd overhandigd bij zijn 40 jarig jubileum als koorzanger.

André van de Laar, 35 jaar lid van ons koor, die altijd probeert om zoveel mogelijk de Eucharistievieringen die wij verzorgen mee te kunnen zingen. Dat valt niet mee omdat André, vanwege zijn werk te maken heeft met weekend-diensten. Toch hoor je hem dikwijls zeggen: "Ik probeer het wel te regelen; misschien kan ik zondag wel met iemand ruilen, zodat ik toch op tijd in de Hoogmis ben."

Jan de Bruijn, 29 jaar lid van ons koor, waarvan vele jaren als voorzanger, uit welke functie hij zich enige jaren geleden terugtrok om het aantal voorzangers in overeenstemming te brengen met het aantal koorleden. Sinds de laatste ledenvergadering is Jan als penning-meester tot het bestuur toegetreden.

We kunnen gerust stellen dat ze alle drie de onderscheiding verdiend hebben en willen hen nogmaals van harte feliciteren.

Zaterdag 13 januari 1979 werd voor de tweede maal door de "Amici Cantus Gregoriani" een open informatie-avond georganiseerd, tijdens welke werd ingegaan op de Vespers en de Completen, zoals die zijn vastgelegd tijdens het tweede Vaticaanse Concilie. Maar voor het zover was, werden de belangstellende "Amici" in de gelegenheid gesteld een openbare repetitie bij te wonen van het St.Jozefkoor, dat de Mis voor de volgende zondag op het programma had staan. De repetitie van deze "tweede mis door het jaar" (blz. 260 nieuwe Graduale Romanum) was beslist de moeite van het bijwonen waard, daar er enkele zeer fraaie gezangen in opgenomen zijn. Na de introitus "Omnis terra" werd de Communio "Dicit Andreas" behandeld. En nadat bij de Alleluia "Laudate Deum" de nodige kanttekeningen van technische aard waren geplaatst, kregen de aanwezige "Amici" één van de grootste monumentale bouwwerken van de Gregoriaanse zang te horen in de vorm van het offertorium "Jubilate Deo", waarmee dit deel van het avondprogramma werd besloten.

Na de pauze liet Silvère van Lieshout zijn licht schijnen over de getijden in het algemeen, en de Vespers en Completen in het bijzonder. Aan de hand van de door hem gehouden lezing zullen we nu op een aantal aspecten van dit gedeelte van de avond terugblikken.

Allereerst stelde Silvère van Lieshout de ontwikkelingen van de laatste jaren van Vespers en Completen, en van het Gregoriaans in het algemeen, in het licht van de ontwikkelingen in de kerk deze en vorige eeuw.

In het begin van de 19de eeuw stichtte Dom Guéranger een Franse tak van de Benedictijnen, een contemplatieve orde gebaseerd op de regels van St.Benedictus, in het Franse dorp Solesmes, ten Zuid-Westen van Parijs.

Hij was van mening dat een herstel van de Romeinse Liturgie noodzakelijk was, en dat daarvoor een vereiste was dat de liturgische muziek op peil kwam. Hij liet een wetenschappelijk onderzoek instellen met als doel het Gregoriaans te herstellen in zijn oude glorievolle vorm. Twee monniken, Dom Pothier en Dom Mocquereau werden met

de leiding belast, en vooral de laatste heeft een zeer wezenlijke bijdrage kunnen leveren aan het bereiken van bovengenoemde doelstelling.

Het duurde echter tot 1903 voordat er een impuls kwam vanuit Rome, toen Paus Pius X in zijn roemruchte "Motu Proprio" paal en perk trachtte te stellen aan de zijns inziens vergaande verloedering van de kerkmuziek. Hij drong aan op de uitvoering van het Gregoriaans in zijn oude vorm, zonder concert-praktijken, met veel volkszang, en hij voegde daaraan toe dat kerkmuziek "schoon, gewijd en algemeen" moest zijn. Kortom: een pleidooi voor het Gregoriaans, dat leidde tot een algemene en bredere aanpak van het herstel van deze cultuur, d.m.v. wetenschappelijk onderzoek, betere scholing en het samenstellen van meer handboeken.

We gaan snel verder, en slaan 60 jaar over, waarin maar het mate vooruitgang wordt geboekt.

Op 22 november 1963, tijdens het tweede Vaticaanse Concilie werd aangenomen de "constitutie over de H. Liturgie", waarin de voorschriften werden vernieuwd met betrekking tot de liturgie-viering, waarna een Commissie voor Liturgische Zielzorg werd ingesteld. De sterke nadruk die dit Vaticaanse Concilie legde op de herziening van de liturgie is begrijpelijk. In de Liturgie wordt het werk van onze verlossing voltrokken. Zij draagt er in hoge mate toe bij dat de gelovigen in hun leven uitdrukken en aan anderen openbaren het mysterie van Christus en de oorspronkelijke natuur van de ware kerk, aan wie het eigen is tegelijk menselijk en Goddelijk te zijn, zichtbaar, maar met onzichtbare gaven verrijkt, in werkdadigheid vurig en toch aan de beschouwing gewijd, aanwezig in de wereld en toch vreemdelinge, en wel zo dat het menselijke in haar gericht is op het Goddelijke, en daaraan ondergeschikt, het zichtbare op het onzichtbare, de werkdadigheid op de beschouwing, het heden op het toekomstige land dat wij zoeken. In de liturgie wordt de mens niet uitsluitend gezien als een sociaal wezen, maar ook als een schakel in de totale schepping. Liturgie is een middel voor de mens op weg naar God, tot God te komen waarin zich de wijsheid van eeuwen weerspiegelt.

Het beeld van de ontwikkelingen op vitale terreinen van de samenleving, zoals onderwijs en opvoeding, vrijetijdsbesteding en sociale verhoudingen, heeft grote invloed gehad op de ontwikkeling van de Liturgiepraktijk na het tweede Vaticaanse Concilie. Men heeft in afwachting van concrete richtlijnen zelf de algemene visie praktisch geïnterpreteerd. Terwijl in het onderwijs gezocht werd naar nieuwe vormen, resulterend in een andere benadering van leerstof, een veranderde verhouding leerling-leerkracht, deed zich in de kerk hetzelfde verschijnsel voor. Dit komt omdat de Liturgische vormgeving nauw samenhangt met de maatschappelijke vormen. Dit leidde tot een duidelijke tendens: een school (kerk) moet huiselijk zijn; overaccentuering van het sociale moment (groepswork), in de kerk: het "we komen samen" (doel op zich). Alhoewel ook deze ontwikkelingen hun positieve bijdrage leveren voor de overlevering van de Kerk, missen zij soms de wezenlijke kern van het "mens zijn", en de nodige individuele rust die nodig is voor bezinning en verdieping.

De Commissie voor Liturgische Zielzorg" publiceerde in 1971 (!) de z.g. "Institutia Generalis de Liturgia Horarum", oftewel de algemene richtlijnen voor de getijden. Het nieuwe brevier liet echter zes jaar op zich wachten, en verscheen in 1977, bijna 15 jaar na het tweede Vaticaanse Concilie.

Om de getijden Vespers en Completen beter te kunnen plaatsen moeten we eerst het officie bekijken. Men begint met de metten ('s nachts), gevolgd door de Laudan (tegen de ochtend). Tegenwoordig vindt men korter gemaakte metten (vandaar de ingeburgerde uitdrukking "korte metten maken"), veelal verweven met de Laudan. Gedurende het verloop van de dag volgen de Priem, de Terts, de Sext en de Noon, de zogenaamde kleine uren. De Vespers vormen het grote een na laatste blok van gezangen, en de dag wordt besloten met het avondgebed, de Completen.

Er is een verschil tussen de gezangen van de Mis en die van de getijden, die zijn samengesteld uit de volgende elementen:

Psalmen
 Antifonen
 Responsories
 Cantica
 Hymnen
 lezingen
 gebeden

Onze aandacht richt zich nu op de Vespers (tegen het vallen van de avond) en de Completen (avondgebed), waarbij we een vergelijking zullen maken met deze getijden vóór het tweede Vaticaanse Concilie.

Vespers volgens het Kathedraal Officie

Vóór Vat. Concilie II

Deus in
 5 psalmen met antifonen
 kapittel
 hymne
 vers
 magnificat met ant.
 oratie
 benedicamus
 conclusie
 pater noster
 Maria-antifoon
 slotconclusie

Ná het Vat. Concilie

Deus in
 hymne
 2 psalmen met ant.
 canticum
 lezing
 responsorium breve
 magnificat met ant.
 voorbeden
 pater noster
 oratie
 conclusie met of zonder
 priester

Uit deze vergelijking blijken de volgende veranderingen te zijn doorgevoerd:

Het aantal psalmen is ingekort van 5 naar 2
 Eerst wordt de Hymne gezongen, daarna de Psalmen

Verder zijn er nog de volgende wijzigingen te noemen:

Er bestaat een grote keuze-vrijheid van lezingen
 Er is geen priester meer vereist
 Meer hedendaagse teksten.

Completen volgens het Kathedraal Officie

Vóór Vat. Concilie II

zegen
les
schuldbelijdenis
absolutie

vers
Deus in
3 psalmen met 1 ant.
hymne
kapittel
responsorium breve
vers
cant.simeonis met ant.
kyrie en pater noster
oratie
benedicamus domino
zegen
Maria-antifoon
oratie
conclusie

Ná Vat. Concilie II

Deus in
schuldbelijdenis
hymne
2 korte of 1 lange psalm
met ant.
korte lezing
responsorium breve
canticum simeonis met ant.
oratie
zegen
Maria-antifoon
vers

Na deze uiteenzetting volgde er een pauze waarna de avond stemmig besloten werd met een integrale uitvoering van Vespers en Completen in de St.Jozefkerk te Helmond.

Concluderend kunnen we zeggen dat de avond een duidelijke bijdrage leverde aan de doelstelling van de "Amici Cantus Gregoriani" namelijk een band smeden tussen hen die het Gregoriaans zingen en hen die er zo graag naar luisteren.

IN GESPREK MET THEO DRIESSEN III

Verslag van een gesprek in 1974 van Jan van Lieshout met Theo Driessen, vastgelegd op de band.

HEEL DE KULTUUR IS EEN UITING VAN GODSDIENSTIG LEVEN

Na zijn pensionering maakte Driessen grote reizen, naar Israël, Jordanië, Egypte, Turkije, Griekenland, Moskou, Mexico.

Tijdens al deze reizen maakte hij dia's, en vrienden en kennissen werden bij gebleken belangstelling soms uitgenodigd met het hele gezin te komen kijken naar wat hij had gezien in al die landen.

Je kreeg er dan deskundige uitleg bij, maar tevens Driessens visie op cultuur. Hij fotografeerde vooral, wat hij tijdloos achtte, de eeuwen overstijgend. Dat was wat de mens maakte, dat was meer dan de natuur, dat was wat hij zag als een uitdrukking van religieuze ervaringen.

Zo gaf Driessen je zijn kijk, letterlijk, op geschiedenis. Een eenzijdige visie, de visie van een gelovige, niet die van een wetenschapper. Ofschoon in dit verband wetenschappelijke twijfel mijn vak is, kwam ik toch telkens weer onder de indruk van wat in feite ongetwijfeld vereenvoudigingen van de werkelijkheid waren. De Egyptenaren werden zoals hij ze hebben wilden en evenzo verging het de Perzen en de Joden

DE KOUDSTE DOUCHE

"Voor mij blijft het godsdienstige het alles beheersende in mijn werk, ofschoon de centrale plaats in dit werk wat verschoven is van het kerkkoor naar mijn zorg voor de jongens zelf. Maar het is zo'n eenheid geworden, dat je niet anders meer kunt, dat het in alles meespeelt. Het geloof is het belangrijkste geweest in mijn leven. Dat heb ik zeker van ons moeder." Driessen laat er geen twijfel over bestaan, dat voor hem heel zijn praktisch werk religieus geïnspireerd was. Gevraagd naar welke aspecten dan het meest zijn gedachten gingen: moraal, ethiek, eredienst, theologie, antwoordt hij onmiddellijk: de eredienst. Persoonlijk was hij erg gelukkig met de grotere vrijheid

op ethisch en moreel gebied, terreinen, waarop vaak zijn bijna pastorale hulp werd ingeroepen.

Maar juist op het gebied van de eredienst richtte zich de kern van zijn pedagogische inzet en juist daarop heeft hij menige strijd gestreden en meerdere teleurstellingen te verwerken gekregen.

Als wij bijvoorbeeld Vaticanum II ter sprake brengen, vertelt hij over idealen die hij in de jaren dertig beleed, zoals: mislezen met het gezicht naar de mensen, het koor voor in de kerk in plaats van op zolder, actieve deelname van de mensen in de kerk aan de liturgie, bijvoorbeeld door volkszang. Vaticanum II bevestigde voor zijn gevoel de juistheid van deze idealen, die soms juist in zijn eigen omgeving niet te realiseren bleken door de ongeïnteresseerde of ondeskundige houding van de priesters.

Daarnaast komt hij ook met felle kritiek, die wellicht niet theologisch verwoord werd, maar die ongetwijfeld belangrijke theologische visies representeerde. "Het fundament is weggenomen. Als de kerk in de eredienst niet meer uitgaat van het brengen van eer aan God, als de mensen naar de kerk moeten om er beter van te worden, om er iets te leren, om er iets te halen, dan is er geen fundament meer voor de eredienst.

Die moet ook openbaar zijn, dat wil zeggen geen privé uiting van een priester of van de mensen. In de liturgie teveel tegemoetkomen aan de volkssmaak maakt de liturgie onbetekenend. En dat hebben de priesters gedaan.

Zij hebben ook de mensen uit de kerk gejaagd en zo tot een algehele verslapping aangezet. De omschakeling van kerkbezoek als plicht naar een volledige vrijheid is veel te plotseling gegaan. Dat is natuurlijk niet de enige oorzaak van onkerkelijkheid, maar wel een zeer belangrijke.

De koudste douche van mijn hele leven kreeg ik bij de Gregoriusvereniging, waar ik een jaar of tien in het bestuur zat, toen ik van een vooraanstaand priester moest te horen krijgen over het zo goed mogelijk zingen in de kerk: "Wat heeft God er aan?". Ik begrijp ook wel, dat God er niet meer of niet beter van wordt, maar het eer brengen aan God is toch een uitdrukking van mijn eer aan een ander. Dat moet dan toch eervol zijn en niet

onbetekenend."

Toch meende hij binnen de Gregoriusvereniging ook wel iets zinnigs te hebben kunnen doen, namelijk "mensen warm maken voor mijns inziens goede muziek. Dat deed ik dan ook door het voorbeeld te geven. Want misschien luisterden ze ook wel ooit naar mijn speeches, maar die overtuigden waarschijnlijk vooral omdat je deed wat je zei, omdat je er achter stond."

LITURGISCHE MUZIEK: WAARDIGHEID ALS NORM

Zo bakent Driessen ook de normen af waaraan muziek in de kerk moet voldoen. Hij doet dat niet op basis van citaten van anderen, maar spontaan denkend, zich corrigerend, relativierend, maar diep vanuit zijn gevoel. Veel normen ontleent hij aan het volkslied. "Liederen voor de eredienst moeten algemeen menselijk zijn, dat wil zeggen voor iedereen acceptabel, daarbij behoort dan geen overkill, te geforceerd geluid, dat de waardigheid van de persoon aantast, muziek voor God moet zijn waar- digheid uitdrukken. Dat is iets anders, dan muziek om mensen aangenaam, plezierig bezig te houden. Amusements- muziek hoort niet in de kerk thuis. Ook muziek met teveel slagwerk, ook driftige muziek, drijvend op passies dus niet. Al mag je dat ook weer niet zeggen. Het gaat om de manier waarop het gebeurt. Het is erg moeilijk in woorden uit te drukken."

"Het mag ook niet gaan om het naar de kerk krijgen van de jeugd; je moet mensen van de grond af aan opvoeden hierin. Dat is de eerste opvoeding die je moet geven."

"En dan hoeft het niet allemaal Gregoriaans te zijn, maar moderne komponisten hebben het moeilijk, ook al door de invloed van de popmuziek. Ze hebben vroeger ook nooit voldoende kans gekregen toen alles nog veel gemakkelijker centraal te regelen was. Of ze schreven zo moeilijk, dat ik het niet kon uitvoeren. Daar moet je ook in groeien. Nu zijn de mensen beter opgeleid, meer gevormd. Mijn opvolger moet dat maar doen."

mededelingen

KURSUS GREGORIAANS

In september zal in DEN BOSCH een cursus Gregoriaans van start gaan. Wij willen deze cursus graag bijzonder bij u aanbevelen. U zult begrijpen waarom als u leest wat er zoal aan bod zal komen:

1. Modus als tijdsorde;
2. Modus als melodische orde;
3. Historie en vormleer;
4. Gregoriaans en Liturgie;
5. Stem- en Koorvorming;
6. Cheironomia of van takteren tot dirigeren;
7. Introductie in de paleographie

Kursusleidster is Marie-Louise Egbers.

De lessen zullen worden gegeven in het Capucijnerklooster aan de v.d. Doessingel te Den Bosch.

Als gastdocenten zijn aangetrokken: Jan Boogaarts
Martin Polspoel
Dirk Pouderoyen
Silvère van Lieshout

Data en kosten van deze cursus zullen nader worden bekend gemaakt.

De cursus wordt gegeven onder auspiciën van de "Amici Cantus Gregoriani".

Inlichtingen: M. Egbers
Baarschotsestraat 87
Dorst (gem. Oosterhout)

GREGORIAANS GEZONGEN TE:

Helmond, Sint Jozefkerk:

Elke zondag hoogmis.

Aanvang 10 uur.

Helmond, Sint Jozefkerk:

Elke eerste zondag van de maand vespers.

Aanvang 18.30 uur.

Data vespers:

4 maart 1979,

1 april 1979,

15 april 1979 (plechtige vespers van Pasen),

6 mei 1979,

3 juni 1979 (plechtige vespers van Pinksteren),

1 juli 1979.

Mamelis(Vaals), Abdijkerk St.Benedictusberg:

Elke dag 5.00 uur metten en lauden

7.30 uur priem

9.30 uur terts en hoogmis

12.15 uur sext

14.00 uur noon

17.00 uur vespers

20.30 uur completen

TE KOOP:

Liber Cantualis voor de prijs van f 6,== per stuk.

Informaties: "Ward Centrum Nederland"

Willem Prinzenstraat 43,

5701 BC Helmond.

WARD CENTRUM NEDERLAND

MUZIEK-PEDAGOGISCH INSTITUUT

VERZORGT

KURSUSSEN IN HET KADER VAN DE WARD-OPLEIDING

KURSUSSEN GREGORIAANS VOOR KOORZANGERS EN
DIRIGENTEN

EEN GRATIS "INFORMATIE-BULLETIN"

Inlichtingen bij

Ward Centrum Nederland

Willem Prinzenstraat 43

5701 BC Helmond

Tel. 04920 - 45597

